

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของการวิจัย

จากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันที่ทุกชีวิตต้องดิ้นรนในการแข่งขัน ขวนขวายหาสิ่งต่างๆ เพื่อความอยู่รอดของชีวิต การศึกษาก็เป็นอีกหนทางหนึ่งที่หลายคนตระหนักในความสำคัญและมุ่งแสวงหา จากความจำเป็นเหล่านี้เองที่ก่อให้เกิดการศึกษาตามค่านิยมขึ้น ด้วยความจำเป็นที่บีบบังคับข้อนี้เอง ที่ต้องแยกเอาหลายชีวิตให้ห่างจากภูมิถิ่นเนาเดิมหรือการที่จะต้องโยกย้ายเข้ามาอยู่ในหอพักนั่นเอง

หอพักตามที่กำหนดในกฎกระทรวงหมายถึง สถานที่ที่มีลักษณะที่จัดขึ้นเพื่อรับผู้พักตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป และจัดไว้ให้กับผู้ที่เข้าพักอาศัยซึ่งอยู่ในระหว่างการเรียนทำนนั้น โดยผู้พักอาศัยอยู่ในหอพักต้องให้ทรัพย์สินตอบแทนแก่เจ้าของหรือผู้ดำเนินการและต้องมีใช้หอพักของกระทรวง ทบวง กรม (กฎกระทรวงฉบับที่ 5, 2541) ซึ่งสาเหตุที่ต้องมีหอพักเพราะสภาพการพักอาศัยของนักศึกษาที่พักอาศัยและการเดินทางมาเรียนที่สถาบันอุดมศึกษา มีความสำคัญต่อการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษา โดยสภาพการพักอาศัยของนักศึกษาสามารถแบ่งประเภทออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่ง กลุ่มพักอาศัยอยู่กับพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง นักศึกษากลุ่มนี้จะเดินทางแบบเข้าไป เช่น กลับ หรือแบบต้องเดินทางไปเรียน (commuting students) พวกนี้จะเป็นกลุ่มที่พ่อแม่เคียดร้อนน้อยที่สุดในแง่การเปลี่ยนแปลงด้านค่าใช้จ่าย หรือ ความหวังไขว่ครหาตนเอง ชกเว้นในกรณีที่สถานที่เรียนอยู่ไกลจากบ้านพักของคนมากๆ กลุ่มที่สอง กลุ่มพักอาศัยอยู่ในหอพักของสถาบัน กลุ่มนี้เนื่องมาจากบ้านพักอยู่ไกลจากสถาบันเกินกว่าจะเดินทางไปกลับได้ทุกวันที่ยเรียน หรืออาจต้องการความเป็นอิสระจากพ่อแม่ หรือต้องการชีวิตสนุกสนานแบบมหาวิทยาลัยก็แล้วแต่นักศึกษาเหล่านี้ก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง เพราะ ต้องจ่ายค่าที่พัก ค่าอาหาร ยิ่งมหาวิทยาลัยตั้งอยู่นอกเขตชุมชน โอกาสหางานทำเพื่อหารายได้พิเศษก็ไม่มี และกลุ่มสุดท้าย คือ กลุ่มพักอาศัยในบ้านอิสระนอกเขตมหาวิทยาลัย กลุ่มนี้คล้ายกลุ่มอยู่อาศัยกับบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ตรงที่ไม่ต้องอยู่ภายในบริเวณมหาวิทยาลัย อยู่นอกระเบียบของการพักอาศัย แต่ขณะเดียวกันก็เหมือนกลุ่มพักอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัยตรงที่ต้องอยู่เป็นอิสระจากบิดามารดา เข้าบ้านอยู่กับเพื่อน อยู่ในหอพักเอกชน หรืออาศัยตามวัด กลุ่มนี้อาจเสียค่าใช้จ่ายถูกกว่าพักอาศัยอยู่ในมหาวิทยาลัยหรืออาจแพงกว่าแล้วแต่การเลือกสถานที่หรือโอกาส (ประกอบ สุวัฒน์, 2532 : 187)

จากสถานการณ์ที่กล่าวมาเป็นข้อจำกัดและความจำเป็นในระบบของการศึกษา ที่นักศึกษาจำนวนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งเสียไม่ได้ที่จะต้องเข้าพักอาศัยในหอพัก แต่สิ่งที่พวกเขาสามารถที่จะเลือกได้คือการเลือกที่จะเข้าพักที่หอพักใด ความพึงพอใจใดเป็นปัจจัยในการเลือกที่จะพัก

อาศัยในสถานที่นั้นๆ และหอพักมหาวิทยาลัยเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่หลายคนมองว่าสามารถสร้างความพึงพอใจในการพักอาศัยได้ดีที่สุด

เป็นความจริงที่ว่าหอพักภายในมหาวิทยาลัยเป็นเพียงทางเลือกและข้อจำกัดหนึ่ง ของการจัดการหอพักที่นักศึกษาที่ต้องการพักอาศัยมีทางเลือกเพียงไม่กี่ทางเลือกเท่านั้น และหอพักภายในมหาวิทยาลัยจะสามารถตอบสนองความต้องการในความจำเป็นของการดำเนินชีวิตในการศึกษา และการพักอาศัยได้อย่างมีคุณภาพและสร้างผลสัมฤทธิ์ที่ดีในการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้พักอาศัยได้ในระดับใดนั้นเป็นเรื่องที่ควรศึกษาและนำมาพิจารณาอย่าง ช่าง

อีกประการหนึ่งที่จะมองข้ามเสียมิได้ คือ การเข้ามาอยู่ในสังคมใหม่ นักศึกษามีการปรับตัว กับสภาพแวดล้อมใหม่อย่างไร ทั้งสถานที่ กิจกรรมประจำวันที่ต้องเปลี่ยนไป เพื่อนร่วมห้อง รวมถึงสิ่งรายรอบต่างๆ ที่ล้วนแล้วแต่จะต่างไปจากเดิมทั้งสิ้น การปรับตัวต่างๆ เหล่านี้เองที่จะ ก่อให้เกิดความกดดันหรือความรู้สึกขัดแย้งทางอารมณ์บางอย่างขึ้นมาได้ เช่น ความเครียด ซึ่ง ความเครียดเป็นลักษณะของแรงกดดันทางจิต ที่เป็นเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของ เหตุการณ์รายรอบและลักษณะชีวิต ซึ่งสิ่งๆ ที่กระตุ้นให้เกิดความเครียด คือ ปัญหาด้านกายภาพ สรีระ จิตใจและสังคม ซึ่งผลที่เกิดต่อเนื่องก็คือ การกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ เช่น ความวิตกกังวลในการดำรงชีวิต ส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น การใช้ชีวิตประจำวัน และการเรียน เป็นต้น (บุญวาทย์ เพชรรัตน์, 2532 : 77-79)

ความจริงประการต่อมาที่ทุกคนคาดหวังจะได้รับจากการบริการคือความพึงพอใจ ความพึงพอใจในการพักอาศัยในหอพักมีหลายด้าน เช่น ความสะอาดสบาย ความปลอดภัย เป็นต้น ซึ่ง ความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในแง่ของความสุข (happiness) ให้กับ นักศึกษาได้

ที่กล่าวมาเป็นปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องและใกล้ตัวผู้พักอาศัยทุกคน เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดคำถามต่อเนื่องมาถึงประเด็นที่ว่า แล้วปัจจัยต่างๆ เหล่านี้มีผลกระทบหรือส่งผลอย่างไรบ้างกับการ ใช้ชีวิตประจำวันและการเรียนในมหาวิทยาลัย คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาในประเด็นต่างๆ เหล่านี้ว่าแท้จริงแล้ว ผู้พักอาศัยในหอพักของมหาวิทยาลัยมีทัศนคติและความคิดเห็นอย่างไร และ ความเป็นอยู่ต่างๆ ส่งผลต่อความสุขของการพักอาศัยอย่างไร ก่อให้เกิดสิ่งที่ดีหรือปัญหาอย่างไร บ้าง ทั้งการปรับตัวและการดำรงชีวิตที่ก่อเกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมของผู้พักอาศัยนั้นมี ลักษณะเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการหอพักต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปรับตัว จิตสำนึกสาธารณะ ความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตในแง่ของความสุขของนักศึกษาที่พักอาศัยภายในหอพักมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
2. เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัว จิตสำนึกสาธารณะ ความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตในแง่ของความสุขในการพักอาศัยภายในหอพักของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ที่มีภูมิลำเนาต่างกัน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการปรับตัว จิตสำนึกสาธารณะและความพึงพอใจ กับคุณภาพชีวิตในแง่ของความสุขในการพักอาศัยภายในหอพักของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
4. เพื่อหาปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ ตลอดจนสร้างสมการพยากรณ์คุณภาพชีวิตในแง่ของความสุขในการพักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ประโยชน์ในการวิจัย

1. สามารถนำมาเป็นแนวทางในการวางแผนโครงการพัฒนานักศึกษาในรูปแบบของกิจกรรมที่ช่วยให้นักศึกษาสามารถปรับตัวในการอยู่อาศัยในหอพัก ตลอดจนเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญในการมีชีวิตในสังคม
2. สามารถนำมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการหอพักของมหาวิทยาลัยที่จะส่งเสริมให้นักศึกษามีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งจะมีส่วนสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียน ตลอดจนทำให้ชีวิตในหอพักเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าช่วงหนึ่ง ของชีวิต

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตเชิงพื้นที่

การวิจัยเรื่อง แลลึกในการจัดการและการพักอาศัยในหอพักสู่หนทางแห่งความสุขและคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ซึ่งทำการศึกษาการใช้ชีวิตในหอพักของนักศึกษาที่พักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ การศึกษาเรื่องนี้เป็นการศึกษาทัศนคติและความพึงพอใจในการจัดการหอพักของนักศึกษาที่พักอาศัยในหอพักภายในมหาวิทยาลัย ในแง่ของการส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและมีความสุขในการพักอาศัย วิธีการวิจัยครั้งนี้เป็นการผสมผสานโดยใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและคุณภาพ เพราะฉะนั้นขอบเขตเชิงพื้นที่ในการวิจัยจึงใช้หอพักภายในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทั้งหมดที่มีการจัดบริการห้องพักอาศัยให้กับนักศึกษา

ขอบเขตเชิงเนื้อหา

ขอบเขตเชิงเนื้อหาของการศึกษาเป็นการศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและมุ่งไปที่ปัจจัยเงื่อนไขที่จะส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตและความสุขในการพักอาศัยของนักศึกษา ทั้งนี้กรอบของเนื้อหาสาระจะถูกกำหนดขึ้นจากตัวนักศึกษาเป็นหลัก โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้สาระและประเด็นตรงตามสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

นิยามศัพท์เฉพาะ

หอพัก หมายถึง ที่พักอาศัยสำหรับนักเรียน นักศึกษา เป็นสถานที่จัดขึ้นเพื่อรับผู้พัก ตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก ในที่นี้หมายถึงหอพักที่อยู่ภายใต้การดูแลและอยู่ในเขตพื้นที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

การปรับตัว หมายถึง การทำให้ตนเองอยู่ในสภาพที่ดีขึ้น เหมาะสมขึ้น ในที่นี้หมายถึงประสบการณ์ในการใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่นรวมถึงการร่วมกิจกรรมในการพักอาศัยภายในหอพักของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ของนักศึกษา

จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง ความรู้สึกรับผิดชอบในหน้าที่ของคนที่มีต่อส่วนรวม ในที่นี้รวมถึงการยอมรับในกฎกติกาที่ส่วนรวมกำหนดขึ้น การร่วมกันรักษาพื้นที่หรือสมบัติส่วนรวม เป็นต้น

ความพึงพอใจ หมายถึง อารมณ์พอใจ ชอบใจ สมใจ ในที่นี้หมายถึง ความพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการให้บริการ รวมถึงความพึงพอใจด้านการรักษาความปลอดภัยในการพักอาศัยภายในหอพักของนักศึกษา อธิบายได้ดังนี้

สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง ภาวะหรือสิ่งต่างๆทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตที่ทำให้เกิดความคล่องตัว ไม่ติดขัด สะดวกสบาย ในที่นี้หมายถึง ความสะดวกและความเหมาะสม เกี่ยวกับอุปกรณ์ สถานที่ ที่หอพักจัดให้

การให้บริการ หมายถึง ท่าทีและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่หอพักในการให้บริการและอำนวยความสะดวกในการพักอาศัยของนักศึกษา ในที่นี้จะรวมถึงผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติด้วย เช่น ความประทับใจ และคุณภาพของงานบริการด้วย

ความปลอดภัย หมายถึง การอยู่ในสภาพที่พ้นภัย ปกติ ไม่มีเรื่องร้ายเกิดขึ้น ในที่นี้หมายถึง การมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย รวมถึงการมีระบบที่ช่วยให้เกิดความปลอดภัยในการพักอาศัย

คุณภาพชีวิต หมายถึง ภาวะของการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพ มีสิ่งตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์ที่เหมาะสม ในที่นี้หมายถึง ความสุขกายสบายใจในการพักอาศัยภายในหอพักมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่